

TYMAI PLINTA EUROPOJE

Ligų, kurių būtų galima išvengti skiepijant, protrūčiai kyla tuomet, kai dalis tėvų nusprendžia neskiepyti savo vaikų

Keliaujant nepasiskiepijus galima užsikrėsti ir susirgti.

Skiepai gali užkirsti kelią tokioms ligoms kaip tymai, kokliušas, kurie vis dar kelia grėsmę.

Skiepai yra saugūs ir veiksmingi!

Skiepai apsaugo vaikus nuo sunkių ligų, kurios gali sukelti plaučių uždegimą, prarasti klausą, patirti smegenų uždegimą ir kitas sunkias komplikacijas.

Nepaskiepytas vaikas gali užkrėsti žmones, kuriems liga gali būti ypač pavojinga

Skiepai yra geriausias būdas apsaugoti nuo ligų

Skiepai nėra privalomi. Jūs priimate sprendimą už vaikų – sirgti ar ne.

Skiepydami savo vaikus mes apsaugome ne tik juos, bet ir visą visuomenę.

priklausantys virusai. Tymų virusas labai lakus, lengvai plinta patalpose bei pastato ribose (koridoriais, laiptinėmis, ventiliacijos kanalais ir t. t.). Tai vieno antigeninio tipo RNR turintis virusas, mažai atsparus išorinėje aplinkoje. Virusas labai jautrus ultravioletinei spinduliuotei, todėl maža tikimybė užsikrėsti lauke.

Klinikiniai simptomai – dažniausiai susirgimas tymais pradžioje (prodrominiu laikotarpiu) pasireiškia

- ✓ karščiavimu,
- ✓ konjunktyvitu,

Europos ligų profilaktikos ir kontrolės centras (ELPKC) pranešė apie didėjantį sergamumą tymais Europoje. Didžiausias atvejų skaičius užfiksuotas Rumunijoje. Taip pat protrūčiai registruojami Prancūzijoje, Nyderlanduose, Belgijoje ir Ispanijoje. Jungtinėje Karalystėje tymų protrūkį, labiausiai paplitusį Londone, išprovokavo itin žemos vakcinacijos apimtys – čia paskiepyti tik 73,3 proc. vaikų. Vokietijoje tymų protrūkis kilo po tarptautinio festivalio – susirgusiųjų buvo ne tik iš Vokietijos, bet ir iš Čekijos, Italijos bei Lenkijos.

Lietuvoje tymų situacija kol kas išlieka stabilesnė – per pirmąjį šių metų pusmetį užregistruoti 6 tymų atvejai (pernai per tą patį laikotarpį jų buvo 26). Tačiau vakcinacijos apimtys šalyje taip pat mažėja: 2024 m. viena MMR vakcinosis doze paskiepyta 86,17 proc. vienmečių vaikų (2023 m. – 87,08 proc.), o septynmečių paskiepytų antrąja doze sumažėjo iki 84,57 proc. (2023 m. – 85,72 proc.).

Keliaujant tiek po Europą, tiek už jos ribų, būtina būti budriems ir įvertinti asmeninę riziką, ypač, jeigu jūs pats ar jūsų vaikai nėra paskiepyti nuo tymų. Kylant abejonių dėl vakcinacijos statuso ne tik nuo tymų, raudonukės, epideminio parotito, bet ir nuo kitų vakcinomis valdomų ligų, geriausia kreiptis į šeimos gydytoją ar pediatrą, kuris galėtų patikslinti, kokias vakcinas esate gavę ir kurie skiepai jūsų laukia ateityje.

Tymai – per orą plintanti užkrečiamoji liga, sukelia virusų. Tačiau plisti gali ir per kvėpavimo takų išskyromis užterštas rankas ar kitus aplinkos daiktus. Tymus sukelia *Paramyxovirus* šeimos *Morbillivirus* genčiai

A. Kopliko dėmės

B. Enantema: gomurio srityje matoma enantema – raudonos spalvos bėrimo elementai

C. Makulopapulinio bėrimo elementai

D. Makulopapulinis odos bėrimas

TYMAI PLINTA EUROPOJE

- ✓ sloga,
- ✓ kosuliu,
- ✓ atsiranda Kopliko dėmės.

Charakteringas makulopapulinis bėrimas, kuris neniežti. Bėrimas paprastai pasireiškia 3–4 ligos dieną, prasideda veido srityje, už ausų, vėliau jis „leidžiasi žemyn“; bėrimas išlieka 4–7 dienas.

Inkubacijos laikotarpis – apie 10 dienų (gali svyruoti nuo 7 iki 21 dienos).

Tymai pavojingi, nes:

- gali lengvai išplisti visuomenėje;
- sergantysis gali užkrėsti kitus asmenis 4 dienas iki bėrimo atsiradimo ir 4 dienas po bėrimo;
- ligonio būklei palengvinti gali būti taikomas tik simptominis gydymas;
- galimos komplikacijos (plaučių uždegimas, vidurinės ausies uždegimas, encefalitas ir kt.);

Profilaktinės priemonės Vienintelė, efektyvi tymų profilaktinė priemonė – skiepai. Siekiant visiškos apsaugos nuo tymų būtina paskiepyti 95 proc. populiacijos. Lietuvoje vaikai skiepijami pagal

Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių. Skiepijamos dvi kombinuotos tymų, epideminio parotito, raudonukės (MMR) vakcinos dozės 15–16 mėnesių ir 6–7 metų amžiaus vaikams.

Nespecifinės tymų profilaktikos priemonės:

Kadangi tymai yra lašelineiu keliu per orą plintanti užkrečiamoji liga, papildomai gali būti taikomos bendros tymų profilaktikos priemonės:

- tinkamas patalpų vėdinimas;
- kosėjimo-čiaudėjimo etiketo laikymasis;
- rankų higienos užtikrinimas;
- patalpų ir aplinkos daiktų ar paviršių dezinfekavimas ir valymas drėgnu būdu.

Vasara – tinkamas metas pasirūpinti skiepais!

Skiepai – patikima apsauga nuo užkrečiamųjų ligų. Vakcinos padeda apsaugoti ne tik pasiskiepijusius, bet ir tuos, kurie dėl sveikatos būklės negali būti paskiepyti. Labai svarbu, kad visi skiepai pagal vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių būtų atliekami laiku.

Vaikų paskiepijimas prieš sugrįžtant į ugdymo įstaigas yra ypač svarbus. Uždarose patalpose, kaip klasės, virusai ir bakterijos plinta lengvai. Rudenį išauga sergamumas gripu, oro lašelineiu

TYMAI PLINTA EUROPOJE

būdu plintančiomis ligomis. Sergantys vaikai negalės būti skiepijami pagal numatytą planą, tad vakcinaciją gali tekti atidėti.

Nuo 2023-ųjų metų skiepai nuo ŽPV tapo neutralūs lyčiai, todėl pagal vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių vakcinacija reikalinga ne tik 11 metų sulaukusioms mergaitėms, bet ir berniukams. Abiejų lyčių žmonėms šie virusai gali sukelti burnos, ryklės, gerklų, liežuvio šaknies ar net seilių liaukų bei tonzilių ikivėžines ligas bei vėžį.

- 6–7 metų vaikai pakartotinai skiepijami nuo kokliušo, difterijos, stabligės, poliomieliito, tymų, epideminio parotito ir raudonukės.
- 15–16 metų paaugliai pakartotinai skiepijami nuo difterijos, stabligės ir kokliušo.
- Nepamirškime ir tuberkuliozės prevencijos

		LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKŲ PROFILAKTINIŲ SKIEPIJIMŲ KALENDORIUS													
Eil. Nr.	VAKCINA	AMŽIUS													
		Iki 24 val.	2–3 paros	1 mėn.	2 mėn.	3 mėn.	4 mėn.	5 mėn.	6 mėn.	12–15 mėn.	15–16 mėn.	18 mėn.	6–7 metai	11 metų	15–16 metų
1.	Tuberkuliozės vakcina		BCG												
2.	Hepato B vakcina	HepB*		HepB					HepB						
3.	Kokliušo, difterijos, stabligės vakcina			DTaP			DTaP		DTaP			DTaP	DTaP		DTaP
4.	B tipo <i>Haemophilus influenzae</i> infekcijos vakcina				Hib		Hib		Hib			Hib			
5.	Poliomieliito vakcina				IPV		IPV		IPV			IPV	IPV		
6.	Pneumokokinės infekcijos vakcina				PCV		PCV			PCV**					
7.	Tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina										MMR**		MMR		
8.	Žmogaus papilomos viruso infekcijos vakcina													HPV1 HPV2***	
9.	B tipo meningokokinės infekcijos vakcina					MenB		MenB		MenB**					
10.	Rotavirusinės infekcijos vakcina				RV		RV		RV****						

Literatūra:

1. <https://nvsc.lrv.lt/lt/uzkrečiamuju-ligu-valdymas/uzkrečiamosios-ligos/tymai/tymu-statistiniai-duomenys/>
2. Vytautas Usonis „Vakcinos ir skiepijimas“, 2010 m.
3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-955 „Dėl Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendoriaus patvirtinimo“.
4. <https://nvsc.lrv.lt/lt/uzkrečiamuju-ligu-valdymas/uzkrečiamosios-ligos/tymai/>
5. <https://nvsc.lrv.lt/lt/vaikai/>

Parengė: Visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči sveikatos priežiūrą mokykloje Sabina Stugienė.
El. paštas: sabina.stugiene@sveikatos-biuras.lt, mob. +37067250587